

CENA
POSAMEZNEMU IZVODU
10 DIN

SKUPNOST

29. november

29. november, ki je nastal sredi neenake borbe za življenje in smrt, za obstoj in bodočnost, je simbol revolucionarne smelosti in volje naših narodov. Ta praznik proklamacije revolucionarnega preloma s preteklostjo nam nalaga vsako leto nove in še bolj smeje borbe za srečno bodočnost jugoslovanskih narodov. V imenu narodnoosvobodilne borbe, v imenu padlih za revolucijo in socializem, v imenu bodočih naraščajev.

Linija revolucionarnega socialističnega razvoja, ki smo jo nekoč začrtali pod vodstvom tovariša Tita, se neprestano dviga in označuje nove zmage. Naši veliki uspehi v izgradnji socialistične skupnosti so dostojni naših velikih bitk v narodnoosvobodilni vojni. Pomenijo nadaljevanje iste revolucionarne smelosti in volje iz novembrskih vojnih dni v drugih, nič manj zamotanih pogojih.

Ce smo s tem datumom označili ustvaritev svobodne in neodvisne skupnosti jugoslovanskih narodov, tedaj pomeni popolna enakopravnost naših narodov v povojnem obdobju ostvaritev zgodovinske narodne naloge. Enotnost in enakopravnost jugoslovanskih narodov je v vseh povojnih nevarnostih služila in bo vedno služila kot jamstvo varnosti in neodvisnosti te naše, nekoč majhne dežele, ki so jo veliki že tolikokrat ogrožali in delili med seboj.

Vztrajno in dosledno nositi zastavo neodvisnosti, kakor jo mi nosimo, in delovati tako krepko, kakor mi to delamo v borbi za učvrstitev miru in ostvaritev širšega in plodnejšega sodelovanja med narodi, pomeni v polni meri uresničevati in razširjati ideje ter načela iz dni odpora in borbe za neodvisnost in pravice narodov.

Na področju notranje izgradnje smo začeli novo veliko borbo za boljše življenje delovnih ljudi — sedaj gospodarjev materialnih bogastev svoje dežele. Zajeti tako na široko izgradnjo sistema samoupravljanja pomeni globoko posejati seme novega sveta, višjih družbenih socialističnih odnosov, ki spreminjajo vse dosedanje predstave o udeležbi delovnih ljudi pri upravljanju svoje dežele in o pravicah delovnega človeka.

V veliki borbi za gmotna bogastva, ki naj služijo za boljše življenje delovnega človeka, smo se znašli iz oči v oči z zaostalim gospodarstvom, ki je resna ovira hitrega in polnega uresničanja ciljev naše revolucije. Z ogromnimi napori milijonov delovnih ljudi smo postavili temelje industrijskega razvoja naše dežele in s tem zagotovili solidno osnovo tudi za njeno politično neodvisnost. Ustvarili smo pota za nadaljnji nagel ekonomski razvoj naše dežele — nekoč dežele revnih ljudi in cenene delovne sile kljub obilici naravnih bogastev, sedaj dežele, pred katero stoji bodočnost popolnoma drugačnega življenja delovnega človeka. Ne dovoliti zastoja na nobenem področju, izkoristiti vse sile in naravna bogastva, vse pa z namenom, da dvignemo življenjski standard delovnega človeka — to je novo polje borb, sredi katerih stojimo danes na liniji uresničevanja ciljev naše revolucije.

29. november dobiva vsako leto novo vsebino, kajti pojem svobodne in neodvisne socialistične Jugoslavije obsega naše najlepše želje za srečno bodočnost in napredek naše socialistične skupnosti, za katero se borimo z vsemi svojimi silami.

Naša ekonomska politika

(Prinašamo del zapiskov iz razprave na plenumu Centralnega komiteja Zveze komunistov Hrvatske v Zagrebu 15. X. 1955 in na konferenci aktivna komunistov Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije v Ljubljani 18. X. 1955. Ti zapiski so v celoti objavljeni v poslednji številki »Komunist« pod naslovom »O vlogi komunistov pri graditvi našega družbenega in državnega sistema«.)

»Naše sedanje objektivne težave niso posledica kakih napak v dosednji gospodarski politiki, niti niso posledica sprememb v sistemu, kakor tu in tam slišimo. So samo odsev naše gospodarske stvarnosti in materialnih možnosti ter logična posledica našega zavestnega dela za pospešeno industrializacijo zaostale dežele.

V naših razmerah smo se morali odločiti predvsem za graditev težke industrije, ki naj bo temelj za industrializacijo še drugih področij, za razvoj kmetijstva itd. itd. Izkazalo se je, da je bila ta politika ne le upravičena, temveč tudi edina možna. Takrat druge poti nismo imeli. Če bi se, teoretično govoreč, spet znašli v istem položaju kot smo bili tedaj, bi se morali v bistvu odločiti za isto politiko.

Jasno je, da nikakor ni nujno, da gre vsaka država v socializem prav po tej poti. Toda nerazvita dežela, ki pri graditvi svojega gospodarstva ne more računati na kako pomoč od zunaj niti na daljše razdobje mirnega napredka, in takšen je bil takrat primer Jugoslavije, se mora odločiti predvsem za graditev osnovne industrije, to pa toliko prej, če se razvija v razmerah, kakršne so bile naše, to je pod stalnim zunanjim pritiskom.

Vendar je bil tudi v našem početnem gospodarskem načrtu iz leta 1947, ki je bil sicer v bistvu usmerjen v osnovno industrijo, predviden tudi ustrezen, čeprav skromnejši, razvoj še drugih gospodarskih vej, kakor n. pr. kmetijstva, industrije za široko potrošnjo, trgovine itd. Zaradi položaja, v katerem smo se znašli po letu 1948/49, smo morali zmanjšati načrtno naloge, ki so se tikale kmetijstva in industrije za široko potrošnjo, in se še močneje usmeriti v osnovno industrijo. Prisiljeni smo bili, da deloma in začasno opustimo tudi nujno obnovo starih industrijskih zmogljivosti, da bi tako še bolj pospešili graditev osnovne industrije. Pravzaprav smo šele 1953. leta začeli nekaj več

uporabljati amortizacijska sredstva za delno vzdrževanje in obnovo obstoječe industrije.

Ko je v zadnjih letih naša industrija začela na novo razvijati svoje zmogljivosti, so se pokazale vse dobre strani naše gospodarske politike, do izraza pa so prišle tudi negativne posledice enostranosti našega povojnega razvoja.

Tu ne bom govoril o dobrih straneh, ker jih poznamo. Rajši se bom zadržal pri nekaterih negativnih pojavih, ki spremljajo uresničevanje naše gospodarske politike, pa niso zadosti razjasnjeni.

Usmeritev našega gospodarskega načrta v osnovno industrijo je sama po sebi privedla do raznih neskladnosti, ki jih čutimo na različnih področjih. Nekatero gospodarske dejavnosti, kot n. pr. promet, trgovina in njena opremljenost itd., se niso dovolj razvile. Posledica tega je, da ponekod ni mogoče izkoristiti niti razpoložljivih zmogljivosti. Tako se n. pr. zaradi zaostalosti prometa itd. tudi osnovna industrija bori z dokajšnjimi težavami in se le borila z njimi še nekaj let. Takih primerov bi mogel naštet še več. Od vseh neskladnosti pa danes najteže občutimo posledice nesorazmerja med naglico sprememb v družbeno-gospodarskem sestavu prebivalstva Jugoslavije in med hitrostjo naraščanja potrošnih dobrin.

Popis prebivalstva je pokazal, da se je v naši državi nekmetijsko prebivalstvo v času od l. 1948 do leta 1953 povečalo povprečno za 279.000 oseb, medtem ko je bil naravni prirastek vsega prebivalstva v tem času 230.000 oseb. Torej so industrija in ostale nekmetijske dejavnosti poleg vsega prirodnega prirastka prebivalstva vsrkale v teh petih letih skupno še okoli 240.000 prejšnjih kmetov. Takšen razvoj se je nadaljeval še hitreje po letu 1953, ko je delovna sila odhajala iz vasi še hitreje. Leta 1954 je bilo v družbenem sektorju gospodarstva, v državnih organih in ustanovah ter v zasebni obrti zaposlenih skupaj približno 200.000 ljudi več kakor leta 1953, kar pomeni, da se je število prebivalcev, ki žive od nekmetijske dejavnosti, povečalo za nekako 400.000,* medtem ko je bil naravni prirastek vsega prebivalstva po cenitvah za to leto 276.000.

Vprašamo se, ali je tudi narodni dohodek rasel prav tako hitro, kot so ljudje prehajali z vasi v mesto? Dosedanji razvoj kaže, da hitrost, s katero

* Po popisu leta 1953 je približno 46% vsega prebivalstva aktivnega, kar pomeni, da na enega aktivnega prebivalca pride okoli 1,1 vzdrževanega (svojcev, ki ne delajo).

UREDNIŠKI ODBOR »NAŠE SKUPNOSTI«

Nikola Balog, Nikola Čobelić, Ašer Deleon, Kiro Gligorov, Zdenko Has, Mitutin Ivanović, Petar Ivičević, Jovan Janković, Ljubisav Marković, Mirta Mitrović, Ante Novak, Vojin Popović, Janko Smole, Tone Vratuša, Teodor Vujanović, Danilo Vuković, Dušan Vuković.

Predsednik uredniškega odbora: Kiro Gligorov.
Glavni urednik Ljubisav Marković.

UREDNIŠKI ODBOR ZA SLOVENIJO

Ing. Ivo Klemenčič, Vasja Kegej, ing. Viktor Kotnik, Mile Smolinsky, ing. Pavle Zaucer.
Predsednik uredniškega odbora za Slovenijo: ing. Pavle Zaucer.

Je bilo pritegnjeno tako veliko število nove delovne sile iz kmetijstva, ni vselej odražala tudi ustreznega dviga proizvodjalnih sil in delovne storilnosti, ter v skladu s tem tudi ne ustreznega zvišanja narodnega dohodka. To dejstvo ni samo splošno teoretičnega pomena, ampak ima tudi neposredno praktične posledice za stalnost na trgu kakor tudi za notranje gospodarske odnose nasploh. Kljub temu, da je življenjska raven našega kmeta vedno višja in da njegovi denarni dohodka iz leta v leto rastejo, je vendar stanje takšno, da en član kmečke družine v Jugoslaviji obremenjuje fond osebnih potrošnih dobrin povprečno z okoli 2500 dinarji na mesec. Meščan, ki živi izven kmetijstva, pa ga obremenjuje s približno 4600 dinarji, torej nekako dvakrat močneje kakor kmet. Res je, da industrijski delavec daje skupnosti povprečno več kot kmet, vendar je tudi več »stane« (socialno zavarovanje, stanovanjske potrebe, komunalne usluge, sestav prehrane, večja usmerjenost na trg v vsakem pogledu). To pomeni, da vsak prebivalec, ki preide iz kmetijstva v mesto, bodisi v industrijo, bodisi v trgovino bodi v katerikoli sektor gospodarstva, uprave ali kake druge dejavnosti, poveča svoje zahteve do družbenega potrošnega fonda za okoli 100 odst.

Tako kot raste množina delovne sile, rastejo seveda tudi denarna sredstva, ki pritiskajo na trg. Sedaj je vprašanje, ali se je pri nas vzporedno s povečanjem denarnih sredstev, ki je posledica spremembe v družbeno gospodarskem sestavu prebivalstva, ustrezno povečal tudi fond potrošnih dobrin. Ta fond pa more rasti samo na dva načina. Prvič z uvozom iz inozemstva in drugič s povečanjem naše proizvodnje tega blaga. Toda večji uvoz zahteva tudi večji izvoz, razen če bi se kaka ekonomika hotela dokončno usmeriti na zunanjo pomoč in s tem dejansko pripravljati tudi izgubo narodne neodvisnosti.

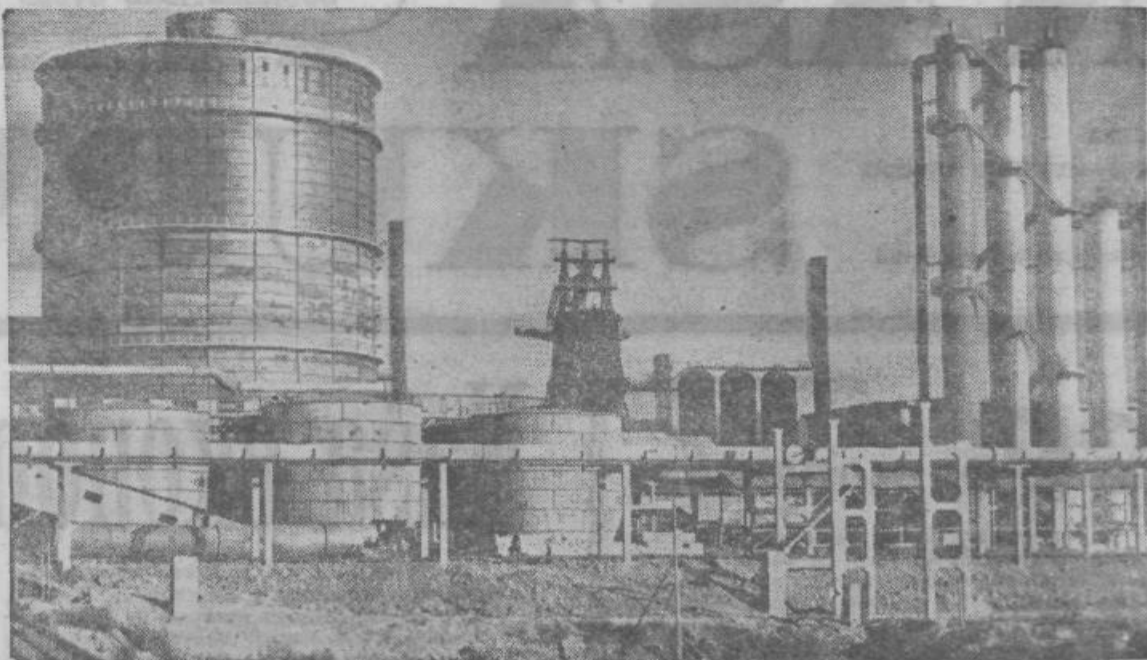
Znano je, da smo uvozili in da uvažamo iz leta v leto vse več potrošnih dobrin, zlasti hrane, katere uvoz nam je zlasti omogočila tudi tristranska pomoč. Toda kljub temu se naš izvoz ni povečal v loiklišni meri, da bi si oskrbeli zadostnih sredstev za povečanje notranjega fonda potrošnih dobrin do tolikšne mere, da bi mogli zažveljiti povečanje potreb, ki jih čujemo na trgu potrošnih dobrin tudi zaradi spremembe v družbeno gospodarskem sestavu prebivalstva.

Kar se tiče proizvodnje potrošnih dobrin znotraj zemlje, je stanje naslednje: Naše kmetijstvo je v glavnem stagniralo, na katerih področjih pa je celo nazadovalo, ker smo vanj premalo vlagali. Danes ne pridelujemo prav nič več hrane, kot jo je pridelovala stara Jugoslavija. Vrh tega pa kmet nosi na trg manj, kakor je nosil poprej, in potroši več sam. Proizvodnja lahke industrije, industrije za široko potrošnjo ni zadosti napredovala. Zaradi že navedenih razlogov so bile v tem razdobju investicije za to industrijo zelo nizke, pa tudi razpoložljive zmogljivosti niso bile izkoriščane v polni meri zaradi pomanjkanja surovin za predelavo, ki bi jih bilo treba prav tako uvažati. Iz tega sledi, da sklada potrošnih dobrin nismo povečevali v tisti meri, kakor smo pritegovali novo delovno silo z vasi v industrijo ali v druge nekmetijske dejavnosti.

Nasprotno, fizični obseg potrošnih dobrin je več ali manj ostal na isti ravni, oziroma je raste zelo počasi, medtem ko so skupna denarna sredstva zaradi sprememb v družbeno-gospodarskem sestavu rasla zelo hitro in so vse močneje bremenila fond potrošnih dobrin. Od tod izhaja problem stalnega naraščanja cen. Karkoli že storimo, cene neprestano naraščajo, ker ne rastejo tudi fondi potrošnih dobrin. Če bi v takšnem položaju vse cene predpisali, bi blaga zmanjkalo, ker ga ni v tolikšnih količinah, da bi ustrezale denarnemu skladu, na svobodnem trgu pa bi cene poskočile še bolj. Cene bodo torej visoke, dokler ne bo več blaga. Razume se, da nepravilno dviganje cen še bolj zaostre položaj, ki je nastal zaradi neskladnosti med razpoložljivim blagom in denarnimi skladi, čeprav to ni samo po sebi prvi vzrok sedanjih težav na trgu.

Če bi nadaljevali sedanjo gospodarsko, zlasti še dosedanjo investicijsko politiko, bi neskladnosti rastle iz leta v leto, in če bi hoteli kolikor toliko ustali trg in blagovno-denarne odnose, bi morali uvažati vedno večje količine hrane in potrošnega blaga. Toda zaradi stalnega plačilnega primanjkljaja je to nemogoče. Povsem jasno je, da bi v tem položaju tudi politika višanja plač ne pomenila nikakršne rešitve, če bi vse drugo ostalo tako, kot je. Nasprotno, če bi položaj samo še poslabšalo. Vse to zvišanje plač bi praktično šlo na vas, s čimer ne bi dvignili življenjske ravni delavcem in uslužbencem, temveč samo neki plasti kmetov, kmetijske proizvodnje pa ne bi s tem prav nič spodbujali.

Zaradi tega je izhod iz sedanjih naših težav mogoče najti samo v bistvenih spremembah naše gospodarske politike, in sicer v tem smislu, da za-

Nova železarna v Zenici

gotovimo postopno zmanjševanje sedanjih neskladnosti. Danes pa smo že v položaju, da lahko izvedemo take spremembe. Že poprej smo ugotavljali, da so spremembe potrebne. Vsa zadnja leta smo nekatere spremembe tudi že uvajali. Nekoliko smo povečali proizvodnjo potrošnih dobrin, nekaj več smo vlagali v kmetijstvo, v graditev stanovanj itd., vendar je bila osnova naše splošne gospodarske politike še nadalje ista, ker so ključni objekti, ki smo jih morali dograditi, vsilili naši ekonomski politiki svojo logiko, ki smo jo morali priznati ali pa pustiti delo nedokončano, kar bi imelo še težje posledice.

Neskladnosti je po svoje povečeval tudi hitri napredek v graditvi samoupravnega sistema, delavskih svetov itd., saj naše stare gospodarske politike, ki je zahtevala močno centralizacijo in predpostavljala večjo uporabo administrativnih ukrepov, pravzaprav niti ni mogoče vskladiti s političnim mehanizmom, ki temelji na samoupravljanju in na pobudi najširših ljudskih množic. V tem novem sistemu so ljudski odbori, podjetja in republike dobili svoja lastna sredstva. Ker vseh teh sredstev ni bilo mogoče nadzirati iz enega samega središča, so morala povzročiti zaostritev neskladnosti, ki so bile že v osnovi našega načrta. Zato ni mogoče vse odgovornosti za težave in neskladnosti valiti na podjetja, ljudske odbore, republike itd., nedvomno pa drži, da so njihovi partikularistični, samovoljni postopki stanje zelo zaostriili in zavrli graditev pogojev za prehod v novo smer našega gospodarskega načrtovanja.

Toda na pragu leta 1956 je naš položaj naslednji: načrt, ki smo si ga postavili v letu 1947 in kasneje, smo v glavnem izvedli, v marsičem pa smo ga močno presegle, čeprav nekateri stari objekti še niso dovršeni. Eno etapo našega gospodarskega razvoja smo torej v glavnem zaključili in v novem perspektivnem načrtu za prihodnja leta, ki se pripravljajo, že moremo in moramo začeti z bistvenim spreminjanjem naše gospodarske politike, boljše rečeno, našega gospodarskega načrtovanja.

Iz vsega tega je jasno, da pri svojih naporih za ustali trga ter družbenega in posameznikovega standarda ne moremo pričakovati hitrih uspehov. Če bi hoteli reševati problem na hitro, na primer s povečanim uvozom, bi seveda prav kmalu pojedli to, kar imamo, in že jutri bi se znašli s še večjim primanjkljajem v plačilni bilanci. Kupovati hrano na kredit bi bila najslabša politika. To bi pomenilo, naj bi se zadolževali, da bi danes dobro jedli, vtem ko bi morali jutri lačni odplačevati kredit, ki smo ga večeraj pojedli. Prav tako ne moremo znižati plač delavcem in uslužbencem, ker bi na ta način življenjsko raven neposredno znižali, namesto da bi jo ustalili in postopno zviševali.

Naš edini stalni izhod je, da povečamo fond potrošnih dobrin, kar pomeni, da moramo povečati proizvodnjo, spremeniti sestav investicij v tem smislu, da se bo prvič hitreje razvijalo kmetijstvo in tiste vrste lahke industrije, ki neposredno služijo proizvodnji potrošnih dobrin, drugič, da povečamo proizvodnjo izvoznega blaga, da bi mogli sorazmerno povečati uvoz potrebnih potrošnih dobrin, in tretjič, da obseg in sestav naših investicij ne podpirata več dosedanega nesorazmerja med hitrostjo sprememb v družbeno-gospodarskem sestavu prebivalstva in med hitrostjo dviga narodnega dohodka. Za izvedbo te naloge je vsekakor

potrebno neko daljše razdobje. Kljub temu pa bomo lahko že prihodnje leto marsikaj storili za ustali trga in življenjske ravni, če se bomo vsi in v polni meri zavzeli za izpolnitev določenih nalog in če bomo tudi obseg investicij, ki so prerastle naše materialne možnosti, skrčili na realnega. Sedaj znašajo bruto investicije brez izdatkov za narodno obrambo tretjino bruto proizvodnje in takšnega stanja niti kakor ne moremo vzdrževati še nadalje. Nedavno posvetovanje pri tovarišu Titu je veljalo prav tem problemom. Bistveni sklepi tega sestanka so bili naslednji:

Predvsem moramo začeti zmanjševati oziroma moramo prekiniti nadaljnje naraščanje denarnega sklada, ki bremeni fond potrošnih dobrin, in sicer ne z znižanjem individualnega dohodka delavcev, uslužbencev itd., temveč predvsem z omejevanjem dotoka nove delovne sile v industrijo oziroma v nekmetijske gospodarske dejavnosti, kakor tudi s pravilnejšo in boljše uporabo razpoložljive delovne sile. Zmanjšanje tega dotoka, morda pa tudi delno skrcenje tiste delovne sile v nekmetijskih dejavnostih, ki je še vedno z eno nogo na kmečkem posestvu, ne daje pa potrebnega minima delovne storilnosti, bo najboljše in najhitrejše zdravilo proti sedanjemu pretiranemu pritisku denarnih sredstev na naš trg, pa tudi proti prehitremu dvigu življenjske ravni na vasi na račun življenjske ravni delavcev in mestnega prebivalstva nasploh.

Drugič, treba je spremeniti sestav investicij v tem smislu, da vskladimo graditev težke industrije z graditvijo lahke, oziroma da industrijo za široko potrošnjo toliko razširimo, da bo postalo povečanje njene proizvodnje in uvoza potrošnega blaga sorazmerno z dotokom nove delovne sile iz vasi. To je edini način, s katerim je mogoče zagotoviti postopni dvig družbenega standarda delovnih ljudi ne le na vasi, temveč tudi v mestih, kjer je življenjska raven doslej zaostajala za dvigom le-te na vasi.

Naposled bo seveda potrebno pospešiti dograditev našega sistema, tako da bomo lahko pravilno izkoristili tisto delovno silo, ki je že zaposlena, in rezerve, ki leže v tej delovni sili. Pri nas ima skoraj vsaka tovarna tako imenovane »mrtve brigade«. To so skoraj sami ne kvalificirani delavci in pomožni uslužbenci, ki so prišli v tovarne bolj zaradi slabosti v dosedanem plačnem sistemu kakor zaradi potreb proizvodnje. Ker so nepotrebni, dejansko zavirajo pravilno delo podjetja in je zato treba delovne kolektive tega balasta osvoboditi in te delavce dodeliti k poslom, kjer so zares potrebni. Seveda to ne pomeni kako zaustavitve, najmanj pa kake nasilne zaustavitve nadaljnjega izpreminjanja družbeno-gospodarskega sestava naše države, temveč samo vskladitev tega procesa z našimi dejanskimi gospodarskimi potrebami in z razvojno stopnjo proizvodjalnih sil. Nekmetijske dejavnosti našega gospodarstva se bodo razvijale in širile še nadalje in jim bo potrebna tudi nova delovna sila.

Prav tako bodo važni gospodarski in drugi ukrepi za vsklajevanje odnosov med mestom in vasjo, pri čemer mislimo na sestav davkov, zdravstveno zaščito in socialno zavarovanje kmetov itd., na prvem mestu pa na zagotovitev socialistične smeri pri investiranju sredstev, ki jih bo skupnost v bodoče določevala za pospeševanje kmetijske proizvodnje.